

29 August – 2 September | 2022

BRICS - ทางเลือกการเงินใหม่ของโลก?

ท่ามกลางสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ การเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในปัจจุบัน ที่มีความซับซ้อนและเผชิญกับความขัดแย้งหลากหลายฝ่าย ความร่วมมือของ BRICS ถือเป็นกลไกหนึ่งที่อยู่ในความสนใจของสังคมโลกเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นกลไกที่พยายามลดทอนการพึ่งพาเงินสกุลหลักอย่าง ดอลลาร์ สหรัฐ. ในขณะที่ชาติตะวันตกมีมุมมองไม่เป็นมิตรต่อ 2 ประเทศสมาชิกยักษ์ใหญ่ของ BRICS อย่างจีนและรัสเซีย โดยเฉพาะรัสเซียที่ถูกคว่ำบาตรอย่างรุนแรงจากชาติตะวันตกและประเทศพันธมิตร ทำให้หลายฝ่ายมองว่า BRICS จะเป็นทางเลือกของโลกในการดำเนินความร่วมมือทางการค้า การลงทุน ความมั่นคง การพัฒนา และด้านอื่น ๆ

BRICS จัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2009 เป็นการรวมกลุ่มของประเทศตลาดเกิดใหม่และประเทศกำลังพัฒนา (EMDCs) ประกอบด้วย 5 ประเทศ คือ บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้ ซึ่งขนาดเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศสมาชิกคิดเป็นร้อยละ 31.2 ของ GDP (PPP) โลกในปี 2020 และมีประชากรรวมกันมากกว่าร้อยละ 40 ของประชากรโลกในปีเดียวกัน¹ โดยนโยบายของ BRICS ค่อนข้างเปิดกว้างในการรับสมาชิก EMDCs ใหม่จากทุกภูมิภาค ทั้งนี้ ในปี 2017 จีนได้เสนอขยายกรอบความร่วมมือเป็น BRICS Plus โดยได้เชิญ EMDCs อีก 13 ประเทศ ได้แก่ อัลจีเรีย อาร์เจนตินา อียิปต์ อินโดนีเซีย คาซัคสถาน เซเนกัล อิหร่าน อุซเบกิสถาน กัมพูชา เอธิโอเปีย ฟิลิปปินส์ และไทย เข้าร่วมการประชุมด้วย²

ที่ผ่านมา BRICS มีความพยายามผลักดันความร่วมมือทางการเงินระหว่างกัน อาทิ

1. **การจัดตั้งธนาคารเพื่อการพัฒนาใหม่ (New Development Bank: NDB)** เมื่อปี 2015 เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนเพื่อการพัฒนา โดย ณ สิ้นเดือนธันวาคม 2021 NDB ได้ปล่อยกู้ไปแล้ว 82 โครงการ มูลค่ารวม 30.7 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. ซึ่งกว่าร้อยละ 86 เป็นเงินกู้ภาครัฐหรือภาครัฐคู่ประกัน และใน 82 โครงการดังกล่าว ร้อยละ 23 เป็นเงินกู้ในสกุลเงินท้องถิ่น
2. **การจัดตั้ง Multilateral Clearing Union (MCU)** ทำหน้าที่แลกเปลี่ยนภาระผูกพันสกุลเงินของประเทศสมาชิก
3. **การจัดตั้ง Contingent Reserve Arrangement (CRA)** หรือกองทุนเงินสำรองฉุกเฉินมูลค่ารวม 100 พันล้านดอลลาร์ สหรัฐ. เพื่อใช้เป็นเครื่องมือบริหารสภาพคล่องของดุลการชำระเงินระหว่างประเทศของสมาชิกในระยะสั้น โดยทุนสำรองร้อยละ 30 สามารถเข้าถึงได้ตามต้องการ (on demand) ขณะที่ส่วนที่เหลือจะต้องทำสัญญาแบบมีเงื่อนไขกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF)
4. **การพัฒนากระบวนชำระเงินกลาง** มุ่งเป้าเพื่อสนับสนุนการค้าการลงทุนระหว่างกัน ในสกุลเงินท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังไม่มีความชัดเจนด้านรูปแบบ เพราะถึงแม้ BRICS จะมีมุมมองในทางเดียวกันที่พยายามลดการพึ่งพาเงินสกุลหลัก เช่น การใช้เงินหยวนหรือเงินรูเบิลในการซื้อขายน้ำมันหรือสินค้าระหว่างจีนกับรัสเซีย แต่จากปัจจัยความแตกต่างที่มีในแต่ละประเทศและความคุ้นชินของผู้ประกอบการ รวมถึงปริมาณการค้าการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกที่ยังมีปริมาณไม่สูงนัก ทำให้การใช้เงินสกุลท้องถิ่นในการค้าการลงทุนระหว่างประเทศสมาชิกเติบโตขึ้นอย่างช้า ๆ และการพึ่งพาเงินสกุลหลักของชาติตะวันตกยังมีอยู่มาก ทั้งนี้ ล่าสุด BRICS ประกาศที่จะศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาเงิน BRICS ดิจิทัล เพื่อสนับสนุนการชำระสินค้าสินค้านำเข้าระหว่างสมาชิก³
5. **การลงทุนในบันทึกความเข้าใจเพื่อการศึกษาการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีกระจายศูนย์ข้อมูล (Distributed Ledger Technology: DLT)** ในการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งจะช่วยให้การทำธุรกรรมมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะระบบควบคุมเอกสาร (document flow) ในปี 2018

ทั้งนี้ กลไกความร่วมมือด้านการเงินที่ BRICS จัดตั้งขึ้น อาจจะเป็นทิศทางความร่วมมือด้านการเงินระหว่างประเทศในระยะต่อไป ที่เน้นการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศพันธมิตรเพื่อมาช่วยลดผลกระทบจากความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์และการแข่งขันของมหาอำนาจที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งต้องติดตามท่าทีและยุทธศาสตร์ในการดำเนินการของแต่ละประเทศ และท่าทีของไทยที่เข้าไปมีส่วนร่วมภายใต้กรอบ BRICS Plus รวมถึงอาจมีกรอบความร่วมมือใหม่ ๆ ในลักษณะเดียวกับ BRICS เกิดขึ้นเพิ่มเติมก็เป็นได้

หมายเหตุ:

¹ ที่มา: รายงานกลยุทธ์ของ New Development Bank สำหรับปี 2022-2026

² BRICS Plus High-Level Dialogue on Global Development ครั้งที่ 14 ภายใต้หัวข้อ “สร้างเสริมความเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาในศักราชใหม่เพื่อร่วมอนุวัตินวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030”

³ ที่มา: BRICS Nations Ponder Digital Currency to Ease Trade, Reduce USD Reliance - CoinDesk

ข้อมูลเพิ่มเติม:

วารสารนวัตกรรมการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 ม.ค. – มิ.ย. 2562 (ru.ac.th)

Barriers to de-Dollarization Within BRICS – Fletcher Russia and Eurasia Program (tufts.edu)

รัฐบาลไทย-ข่าวทำเนียบรัฐบาล-นายภา ก้าวถ้อยแถลงในการประชุมกรอบความร่วมมือ BRICS Plus ครั้งที่ 14 มุ่งฟื้นฟูเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ผลักดัน